

Nr 513

Av herr Larsson, Thorsten, m. fl., *angående tillvaratagande av den enskildes rätt vid försäkringsdomstolen.*

(Lika lydande med motion nr 617 i Andra kammaren)

De nu så omfattande socialförsäkringarna har vunnit allmänt erkännande. Emellertid är försäkringssystemet komplicerat och fyllt av svår-tolkade problem. Ur både enskild och allmän synpunkt är det givetvis angeläget att få största möjliga rättvisa vid systemets tillämpning. Härvid får bl. a. uppmärksammas att allmän försäkringskassa fattar sina beslut i olika sammansättning beroende på ärendenas art. Vissa ärenden avgöres av tjänsteman, andra av styrelse eller pensionsdelegation osv. Riksförsäkringsverket har att utöva tillsyn och har, även om besvär ej skulle vara anfört, rätt att ex officio upptaga försäkringskassas beslut till prövning. Vid klagan mot riksförsäkringsverkets beslut underställes detsamma försäkringsdomstolen. Detta kan verka betryggande ur besvärprövningssynpunkt. Starka betänkligheter har dock yppats redan från systemets införande. Betänkligheterna har främst legat däri, att enpartsförfarandet i socialförsäkringsmålen — till skillnad från de allmänna domstolarnas tvåpartssystem — ansetts vara mindre tillfredsställande för den enskildes möjlighet att tillvarataga sina intressen.

Departementschefen anförde i prop. 1961: 45, att det kunde vara förenat med vissa fördelar om en särskild allmän partsrepresentant skulle kunna bidra till att skapa tillförlitlig och vägledande praxis på socialförsäkringsområdet. Här var dock statsrådet mera inne på tankegången om en »det allmännas representant». Frågan fick dock anstå för att upptagas vid ett senare tillfälle.

Av lagrådets yttrande i proposition 1962: 90 framgår bl. a. att försäkringsdomstolen ställt sig avvisande till tanken på införande av ett allmänt ombud, bl. a. beroende på att frågan inte utretts tillräckligt och någon större erfarenhet av domstolens verksamhet inte hade vunnits. Domstolen hade bl. a. påpekat att stat och kommun inom socialförsäkringarna även kan komma att företräda andra intressen än allmänna, varför begreppet det allmänna inte var entydigt i sammanhanget. Domstolen hade även framhållit att t. ex. gamla och sjuka i regel inte skulle vara jämbördiga med det allmänna ombudet. En ledamot av domstolen ansåg dock att allmänt ombud utan dröjsmål borde införas som partsrepresentation för det all-

männa. Lagrådet ställde sig för sin del positivt till införande av allmänt ombud. Detta skulle dock inte blott bevaka det allmännas rätt utan även att gällande bestämmelser tillämpades riktigt, varvid ombudet skulle tillse jämväl att försäkrads intresse blev tillgodosett.

Enligt vår mening talar övervägande skäl för en lösning av det slag som lagrådet angivit. Huruvida beteckningen allmänt ombud vid en sådan lösning kan anses relevant kan dock ifrågasättas ur vissa synpunkter. Det bör även beaktas att inriktningen av ett allmänt ombuds verksamhet i betydande utsträckning blir beroende av om riksförsäkringsverkets rätt till underställning ex officio bibehålles eller ej. Med den ordning som nu tillämpas får tillskapandet av en instans som har att tillvarata de enskildas rätt och intressen anses vara det mest angelägna. Dess uppgifter därutöver torde sålunda i betydande utsträckning bli beroende av ändringar i övrigt i nuvarande ordning.

Då numera en betydande erfarenhet torde ha vunnits av socialförsäkringsmålens handläggning enligt den ordning som tillkom vid införandet av försäkringsdomstolen, bör här berörda spörsmål, särskilt frågorna om tillvaratagande av den enskildes rätt och intressen, tagas upp till prövning. Vi förordar att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om prövning och förslag rörande inrättande av allmänt ombud eller annan instans, med uppgift att vid försäkringsdomstolen tillvarata främst de enskildas rätt, samt att i samband därmed måtte företagas en översyn av besvärsoch underställningsförfarandet i övrigt vid socialförsäkringsdomstolen.

Stockholm den 27 januari 1965

Thorsten Larsson

Eric Mossberger

Ruth Hamrin-Thorell

Rolf Kaijser